

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od c. k. kmetijske družbe.

Tečaj III.

V sredo 22. Kozoperska. 1845.

List 43.

Zaterti.

(Iz krajske Čbelice).

Tjekaj gori se ozrimo,
Kjer svetov nezmer' oko:
Jarma žulje preterpimo
Tam verige se razspo!

Tam kraljuje Oče mili,
Vidi, šteje nam solze;
Z njim se bomo veselili,
Ker nam poka tu serce.

M. Kastelič.

Korist divjiga kostanja.

(Konec.)

Iz teh skušnj se vidi, de vagan kostanjeviga drobú za kermo naši živini ravno toliko zda, kakor vagan ovseniga, in kdor to premisli, se mora čuditi, de kmetovavci divjiga kostanja bolj ne obrajtajo, de ga ne porabijo, kakor bi bilo práv, ampak de ga pusté večidel sogniti, ali pa de ga otrokam za igračo dajo. *) Kakó pridno bi kmetovavci oves pobirali, ko bi ga tú in tam raztreseniga našli! za divji kostanj pa se nič ne zmenijo, de bi ga nabirali in živini dajali, kateri tolikrat klaje primanjkuje! Od kod neki to izhaja? Gotovo od nikjer drugod, kakor od njih zanikernosti, kér niso navajeni kostanja nabirati in z njim svoje živine pozimi rediti! Potrebe časa vseskozi upijejo: naprej, naprej! in gorje tistimu, ki današnji čas tega glasú ne obrajta. Ali ne dajajo naši kmetje dan današnji detelje in koruna svoji živini, akoravno se kaj taciga pred 60 letmi pokladalo ni? Zakaj bi ne pričeli tudi pri nas umni gospodarji svoje živine, posebno jeseni in pozimi s kostanjem rediti, kjer ga imajo dovelj, ravno takó, kakor so bili v poprejšnih časih in sicer z velikim pridam deteljo in korun pokladati jeli? Po mnogoverstnih

skušnjah je gotova resnica, de kostanj nič taciga v sebi nima, kar bi vtegnilo živini škodvati, ampak de njegova moka ni dosti manj tečna od druge žitne moke; gotovo pa je bolj tečna, kakor ovsena. Ravno takó resnično je tudi, de se vsa živina sploh na grenkobo kostanjeve moke sčasama navadi, če se takó ravna, kakor smo zgorej rekli; kostanjeva grenkoba živini nikakor ne škodje, ampak želodec spodbada, de še živina rajši jé, in ji je dober pomoček zoper razne bolezni, ki od vlažne in močirne kerme izvirajo, posebno pa pri ovcah.

Divji kostanj je pa tudi za druge reči práv koristno drevó. Ozrimo se nanj, kader cvete, in vidili bomo na njem cele roje pridnih čbelic brenčati, ki si neutrudljive medú in voska nabirajo; pa ne samo v cvetju, ampak tudi precej spomladi, kader kostanj jame berst poganjati, se po njegovim berstji rade pasejo, in toliko rají, kér takrat še nikjer paše ne najdejo.

Divji kostanj raste veliko hitrejši od marsikterih družih gojzdnih dreves, kar je velik dobiček posebno za tiste kraje, kjer je malo derv; tudi je njegov les ravno takó dober, kakor brezov. Kostanjev pepel da dvakrat toliko lugaste solí (potaše), kakor bukovi; in še veliko več, kot v lesu, je je pa v zelenih lupinah, v katerih kostanj tičí. Severni Amerikanci čislajo za strojbo kostanjevo skorjo bolj, kakor dobovo; mize, omare, skrinje i. t. d. iz kostanjeviga lesú so čedne hišne orodja in práv dolgo terpe, zató, kér niso červojednji podveržene. Iz 80 funtov kostanja se da 22 funtov dobre inkaše (štirke) narediti. Če se na zelene kostanjeve lušine vode vlije, in v nji nekoliko zelene galice (zeleniga fitrijola, Eisenvitriol) raztopí, se črna farba naredí, s katero se da volna, svila in platno farbati.

Kader je kostanjevo drevó pri nar bolji moči, da na leto okoli 10 do 15 vaganov kostanja; skorej vsako leto obilno rodi. Če se kostanj za kermo živini poklada, so imenovani 10 ali 15 vagani toliko vredni, ko 10 do 15 vaganov ovsá, ki se iz

*) Koliko divjiga kostanja pride po tem takim na Ljubljanskim sprehajališu (Lattermanns-Alee) po nemarnosti v nič!!